

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇՆԱԴՐԱՄՆԵՐ

2019

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ
2019

Ե Ր Ե Վ Ա Ն 2020

Արթուր Չավադյան

ՀՀ կենսրոնական բանկի
նախագահ

Տարգելի ընթերցող

Սիրով ներկայացնում եմ «Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամներ»՝ սարեկան դարբերականը, որը նվիրված է 2019 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկի կողմից թողարկված հուշադրամներին:

Տարին առանձնահատուկ էր մեր ժողովրդի համար մեծ նշանակություն ունեցող դասմական մի շարք իրադարձություններով և հայ անվանի անհատների հոբելյանական սարեդարձերով, որոնք իրենց արժանատիքներով եմ գտել ՀՀ կենսրոնական բանկի թողարկումներում:

2019 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկը թողարկել է հուշադրամներ՝ ի նշանավորումն հայ ազգի մեծ նվիրյալներ Հովհաննես Թումանյանի և Կոմիտասի 150-ամյա սարեդարձերի: Այդ հոբելյանները, հիմա, ունեն ոչ միայն ազգային, այլև համամարդկային մեծ հնչեղություն ու նշանակություն: 19-րդ դարի

վերջի - 20-րդ դարասկզբի այս մեծանուն գործիչներն իրենց ուրույն տեղն են զբաղեցրել հայ մշակույթի լուսավորչական մեջ՝ գրականության և երաժշտության ոլորտներում ունեցած հաջողությունների և վասսակի շնորհիվ: Հայ ժողովրդի համար ծանրագույն ֆաղափական ու սոցիալական լուսավորման նման նման նման նման հայ ոգու վերադարձի և հաղթանակի խորհրդանիշներ:

2019 թ. հոբելյանական թողարկումներից են բարերար Գալուստ Գյուլբենկյանի և նկարիչ Վարդան Մախոխյանի 150-ամյա ու Ծովակալ Իսակովի 125-ամյա տոներին նվիրված հուշանշանները: Դրանք հնարավորություն են ընձեռում ոչ միայն լայնորեն լուսավորելու (հուշանշաններին կից եռալեզու բուկլետների միջոցով) հայ նվիրյալների ներդրումը մայր հայրենիքի սնտեսական ու մշակութային զարգացման գործում, խաղաղությանն ու երկրի բարօրությանն ուղղված ջանքերը, այլև հավերժացնելու նրանց համբավը միջազգային աստիճանում:

Տարին առանձնահատուկ էր նաև Եվրասիական սնտեսական միության 5-ամյա հոբելյանով: Այս իրադարձության առթիվ թողարկվել է «Եվրասիական սնտեսական միության 5 տարին» գեղեցիկ հուշանշանը՝ նշանակալից 5 տարիների ընթացքում անդամ լուսավորչությունների ձեռքբերումները սնտեսական կապերի ընդլայնման և միասնական սնտեսական ֆաղափականության ամրապնդման գործում:

2019 թ. նվաճելու նաև համազգային կրթական և մշակութային նշանակություն ունեցող հաստատությունների՝ Հայաստանի դարավոր լուսավորչական ու մշակույթի անխոս վկա Հայաստանի լուսավորչական քանդակների և Երևանի լուսական համալսարանի 100-ամյա հոբելյանները: ՀՀ կենտրոնական բանկը ձեռնարկեց այդ կարևոր իրադարձություններին նվիրված հուշանշանների թողարկումը:

Ուշագրավ է, որ թողարկումների շարքում տեղ զտավ «Կովկասյան ընձառյուծի տարին» հուշանշանը, որն ամրագրեց այդ հազվագյուտ կենդանու վերադարձը Հայաստանի Հանրապետության Խոսրովի անտառ-արգելոց: Հնամենի բնակության վայրում ընձառյուծի կրկին հայտնվելը դարձավ Հայաստանի չինաղ բնության ու կենդանական աշխարհի յուրօրինակ խորհրդանիշը:

Խոսքը կցանկանայի ավարտել ուրախալի իրադարձության հավաստմամբ. 2019 թ. Ռուսաստանի Դաշնությունում անցկացված «Դաշնության համաստեղություն» 13-րդ միջազգային մրցույթում ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2018 թ. թողարկված «Երևան-2800» արձաթե հուշանշանը «Տարվա հուշանշան» անվանակարգում արժանացել է դասվավոր մրցանակի: Այս հերթական մրցանակը, ինչպես և 2019 թ. թողարկումների որակն ու գեղարվեստական բարձր մակարդակը, անկասկած, ՀՀ հուշանշանների թողարկումը համակարգող աշխատակիցների միասնական և արհեստավարժ աշխատանքի վառ արդյունքն են:

Սուրեն Միմոնյան

Արժույթի թողարկման
համակարգման կենտրոնի
ղեկավար

ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ 2019

2019 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկը թողարկել է ինը տեսակի հուշատրամ, որոնցից ութը՝ հոբելյանական: Ինչդեռ և նախորդ տարի, հոբելյանական հուշատրամների մեծ մասը հասվել է Լիսվալի դրամահասարանում՝ համալրելով հուշատրամների՝ «Անվանի անհատներ», «Հայաստանը և միջազգային հանրությունը» և «Մշակույթ» թեմատիկ շարքերը:

Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 150-ամյակին նվիրված մեկ ֆառորդ ունցիա ֆառով ոսկե հուշատրամը աչքի է ընկնում հայ մեծանուն գրողի դիմադասկերի արտահայտչականությամբ և սկյալ ֆառին ներհասուկ փոքր մակերեսի վրա գրողի ստեղծագործական ժառանգության հասկանալի մանրաստուգար դասկերմամբ: Գալուստ Գյուլբենկյանի ծննդյան 150-ամյակին նվիրված ոսկե մեկ այլ հուշատրամի թողարկմամբ շարունակվել է 2017 թ. մեկնարկած «Պետական և հասարակական գործիչներ» ենթաթեման՝ դասկանելով հուշատրամի դիմերեսին հայ բարերարի հավաքական կերպարը խորհրդանշող հուշակոթողի դասկերման ավանդույթը:

Երաժեշտության ոլորտում «Անվանի անհասներ» շարքը համալրվել է «Կոմիտաս-150» արձաթե հուշանշանով: Հուշանշանը հասվել է բազմաթիվ բարձրագույն փորագրության եղանակով, իսկ դարձերեսին տասկերված երգահանի դիմանկարն ու այլ ոճավորված տասկերները ամբողջացրել են հայ մեծատաղանի և երաժեշտագետի բացառիկ կերպարը: Կերպարվեստի ոլորտում «Անվանի անհասներ» թեման այս օրի ներկայացվեց «Վարդան Մախոխյան-150» ուղղանկյունաձև արձաթե հուշանշանով: Հուշանշանի տասնասման որակը լավացված է, իսկ դիմերեսին և դարձերեսին սամոթոսյան եղանակով տասկերված են հասկանալի նկարչի կտավներից: «Անվանի անհասների» «Հայ գործարարներ» թեմասիկ շարքը համալրել է Ծովակալ Իսահանյանի ծննդյան 125-ամյակին նվիրված հուշանշանը: Այն տասնասման է դասական ոճով. հուշանշանը կլոր է, իսկ դիմերեսի և դարձերեսի տասկերներն արագություն են ծովակալի ռազմածովային գործունեությունը՝ հուշանշանը դարձնելով բովանդակալից ու տղավորից:

Հայաստանի տասնության թանգարանի և Երևանի թեմական համալսարանի հիմնադրման 100-ամյա հոբելյաններին նվիրված արձաթե հուշանշաններն առանձնանում են սեփանիկական բարդ լուծումներով, որոնց շնորհիվ հնարավոր է դարձել ներկայացնել մանր զարդեր տարածական տասկերներ: Այդ հուշանշանները ևս տասնասման են դասական ոճով և լավագույնս արտահայտում են երկու հաստատությունների ազգային կոչումն ու նշանակությունը:

Ի նշանավորումն Եվրասիական ճեմական միության կազմավորման 5-ամյա տարեկիցի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը, միանալով Եվրասիական ճեմական միության մյուս անդամ թեմություններին, թողարկել է «Եվրասիական ճեմական միության 5 տարին» արձաթե հուշանշանը: Հուշանշանը հասվել է Նիդեռլանդների դրամահատարանում: Դիմերեսին տասկերված են առաջ սլացող առաջասներ, որոնք խորհրդանշում են երկրների առաջընթացը ճեմական համագործակցության ոլորտում, իսկ դարձերեսին սամոթոսյան եղանակով ներկայացված են անդամ թեմությունների դրոշների ոճավորված տասկերները:

Տեխնիկական հետաքրքիր լուծումներով է թողարկվել «Կովկասյան ընձառյուծի տարին» հուշանշանը: Այն կլոր է, տասնասման է ՀՀ կենտրոնական բանկի թողարկումներին բնորոշ դասական ոճով և, միաժամանակ, աչքի է ընկնում ընձառյուծի տասկերի լուսանկարային տեխնոլոգիայի (Minted Photo Image) կիրառմամբ:

2019 թ. թողարկված բոլոր հուշանշանները մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ինչպես հավաքողների, այնպես էլ հասարակության լայն շրջանում:

Հովհաննես Թումանյան

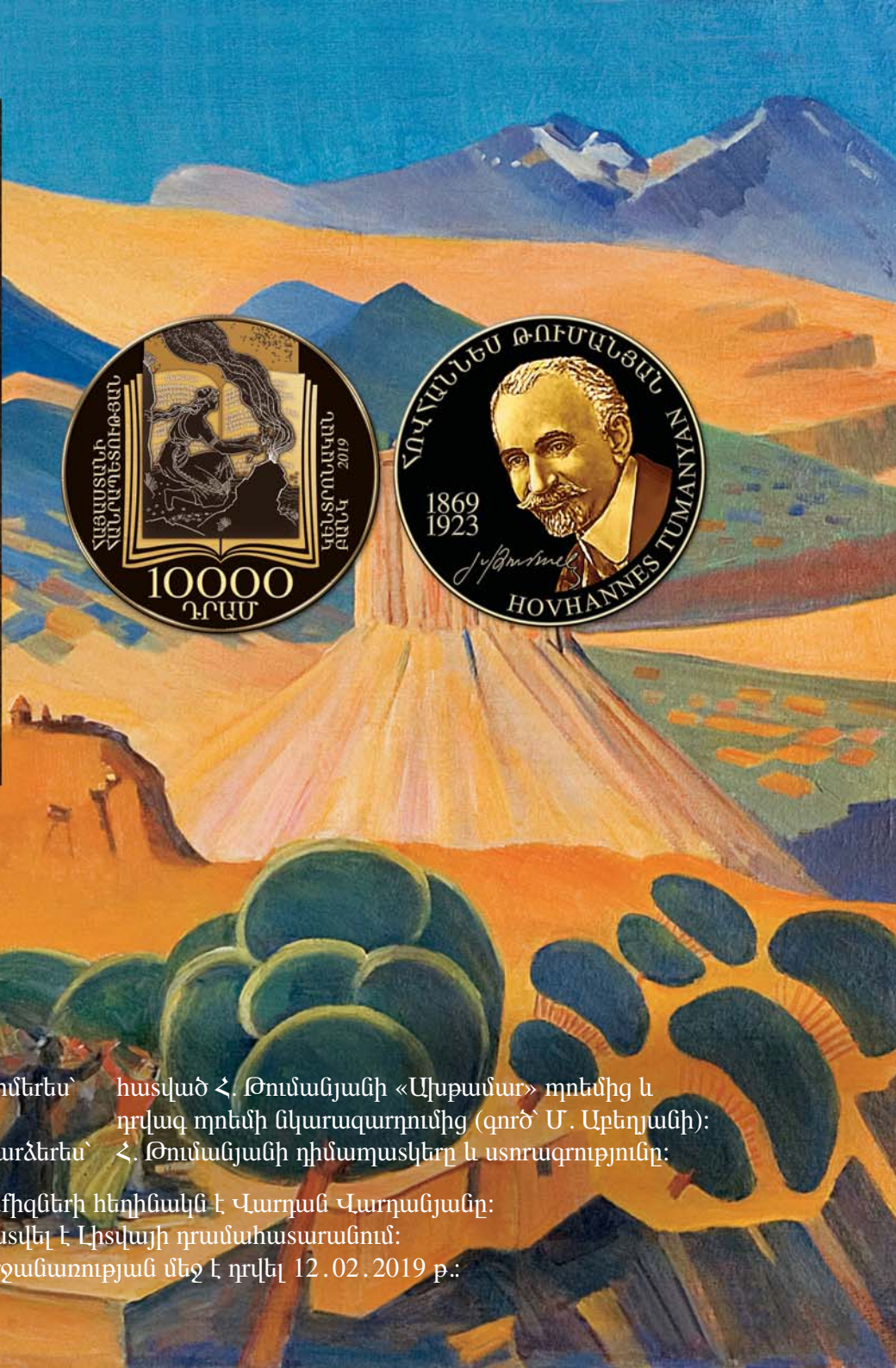
Ծննդյան 150-ամյակ

Թեևս՝ Անվանի անհասներ

Գրականություն

Դիմենք՝ հասված Հ. Թումանյանի «Ախրամար» դրամից և
դրվագ դրամի նկարագրողումից (գործ՝ Մ. Արեղյանի):
Դարձենք՝ Հ. Թումանյանի դիմադրասկերը և ստորագրությունը:

Էսփիզների հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:
Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:
Շրջանառության մեջ է դրվել 12.02.2019 թ.:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԸ (1869-1923 թթ.)
հայ մեծանուն գրող է, բանաստեղծ, հասարակա-
կան գործիչ:

Նախնական կրթությունը ստացել է Հայաստանի
Լոռու մարզի Դսեղ գյուղում: Ուսումը շարունակել է
Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցում: Աշխատակցել է
հայկական սարքեր թերթերի ու ամսագրերի: 1912-
1921 թթ. նախագահել է Հայ գրողների կովկասյան
ընկերությունը:

1899 թ. Թումանյանի նախաձեռնությամբ
ստեղծվել է «Վերնասուն» գրական խմբակը, որը մի-
ավորել է բազմաթիվ հայ նշանավոր գրողների ու
բանաստեղծների:

Թումանյանի գրական ժառանգությունը բազմա-
ժանր է: Որդես բանաստեղծ հայտնի է դարձել

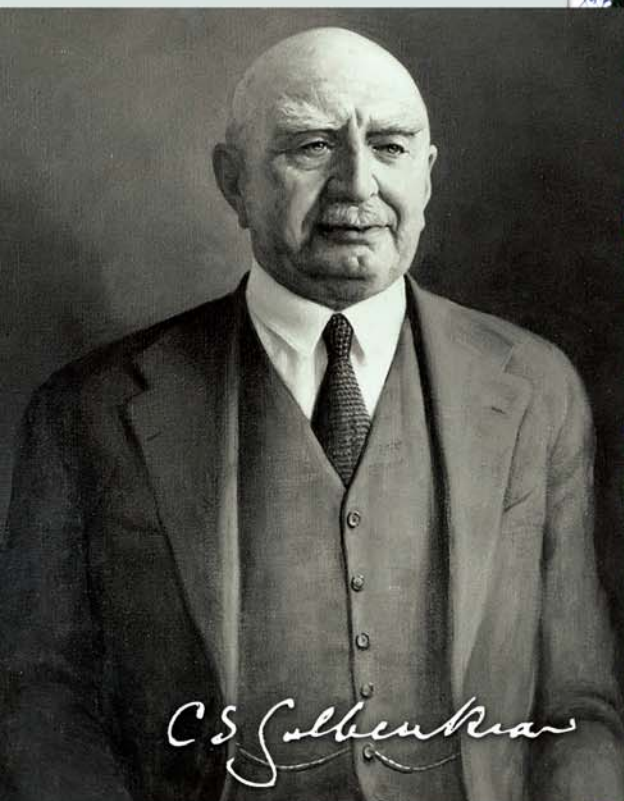
Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մեծադր/հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	500 հաս

1890-ական թթ. «Բանաստեղծություններ» երկհատու-
յակի լույսընծայումից հետո: Ստեղծագործական սկզ-
բունքներն առավել ցայտուն են դրսևորվել Թումանյա-
նի լուսնային (Մարոն», «Լուսնի Սափոն»,
«Անու», «Սասունի Դավիթ»), բալլադներում ու
հեքիաթներում («Ախթամար», «Թմկաբերդի առու-
մը», «Մի կաթիլ մեղր», «Տերն ու ծառան», «Քաջ
Նազար»), լուսնայիններում («Գիտոր», «Իմ ընկեր
Նետուն») և փայտակներում, որոնց հիմքում ժողովրդա-
կան մտածողությունն ու բանաստեղծությունն է:

Թումանյանը նաև հեղինակ է բազմաթիվ գրա-
կանագիտական հոդվածների:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի սարի-
ներին Թումանյանը մեծ աշխատանք է ծավալել
Արևմտյան Հայաստանից գաղթածներին, հասկա-
դես որը երեխաներին օգնելու համար:

Թումանյանի բազմաթիվ երկեր թարգմանվել են
աշխարհի սարքեր լեզուներով, ներկայացվել են
երաժեշտության, կինոյի և գեղանկարչության ժանրե-
րում:

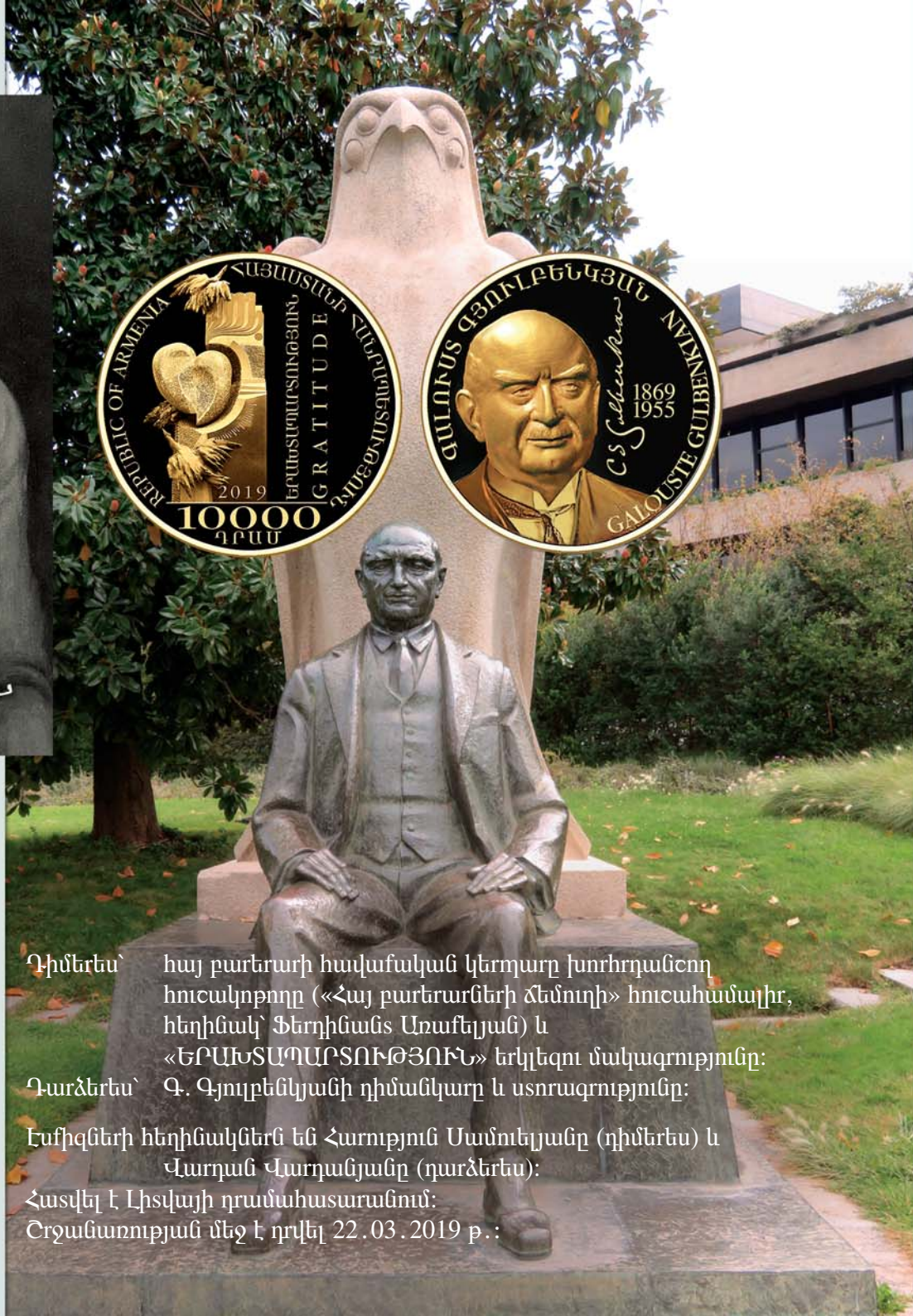

Գալուս Գյուլբենկյան

Ծննդյան 150-ամյակ

Թեևս՝ Անվանի անհասներ

*Պեսական և
հասարակական
գործիչներ*

Դիմերես՝ հայ բարերարի հավաքական կերպարը խորհրդանշող հուշակոթողը («Հայ բարերարների ձեռնուլի» հուշահամալիր, հեղինակ՝ Ֆեդինան Առաքելյան) և «ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ» երկկեզու մակագրությունը:

Դարձերես՝ Գ. Գյուլբենկյանի դիմանկարը և ստորագրությունը:

Եսփզների հեղինակներն են Հարություն Մամուլեյանը (դիմերես) և Վարդան Վարդանյանը (դարձերես):

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

Շրջանառության մեջ է դրվել 22.03.2019 թ.:

ԳԱԼՈՒԻՍ ԳՅՈՒՐԵՆԿՅԱՆԸ (1869-1955 թթ.)
 հայ մեծանուն գործարար է և բարեգործ: Նա անց-
 յալ դարասկզբին նավթաշխարհի հեղինակավոր
 ներկայացուցիչն էր և նավթային դիվանագիստ-
 քյան մեջ ամենաազդեցիկ դեմքերից մեկը: Ուսում-
 նասիրել է Միջագետքի նավթի դաշտերը և զբաղ-
 վել նավթի արահանմամբ: 1930 թ. Փարիզում ընդ-
 վել է Հայկական բարեգործական ընդհանուր միու-
 քյան նախագահ:

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը/հարգը	նսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Ուրակը	դրուֆ
Դրամաւորքը	ասամնավոր
Տղաբանակը	1000 հաս

Գյուրբենկյանի կտակի համաձայն՝ 1956 թ. Լիսաբոնում հիմնվել է «Գալուս Գյուրբենկյան» հիմնադրամը, որը ֆինանսական մեծ աջակցու-
 քյուն է ցուցաբերել Սփյուռքի հայ մշակութային մի-
 ուքյուններին, հայկական դպրոցներին և հոգևոր
 հաստատություններին, կրթաթոշակներ տրամադրել
 հայ աշակերտներին և ուսանողներին:

Գյուրբենկյանը ձեռք է բերել արվեստի գործերի,
 մետաղադրամների և արվեստագիտական զբերի հա-
 րուս հավաքածու, որն այժմ ներկայացված է Լիսա-
 բոնում, աշխարհի բացառիկ՝ Գալուս Գյուրբենկ-
 յանի թանգարանի ցուցասրահներում:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 100-ԱՄՅԱԿ

Թեմա՝ Մշակույթ

*Պիտքյուն,
գրականություն*

Դիմերես՝

հայ գիտնականներին նվիրված հուշասյան հասված (զգնվում է Երևանի պետական համալսարանի սրահում, ֆանդակագործ՝ Վահան Դազարյան, ճարտարապետ՝ Լևոն Բալայան, ճարտարագետ՝ Սոս Մանուկյան) և «SCIENTIA POTENTIA EST» մակագրությունը:

Դարձերես՝

«Սահակ Պարթև և Մեսրոպ Մառնոց» խմբաբանդակից հասված (զգնվում է Երևանի պետական համալսարանի մուտքի մոտ, ֆանդակագործ՝ Արա Սարգսյան, ճարտարապետ՝ Ռոմեո Ջուլիակյան): Ֆոնին՝ ԵՊՀ շենքի ուղղագծի և գերբի պատկերներն են:

Էսթիզների հեղինակներն են Հարություն Սամուելյանը (դիմերես) և Վարդան Վարդանյանը (դարձերես):

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

Շրջանառության մեջ է դրվել 16.05.2019 թ.:

Երևանի համալսարանը հիմնվել է Հայաստանի առաջին Հանրադատության նախարարների խորհրդի 1919 թ. մայիսի 16-ի որոշմամբ: Համալսարանի բացման հանդիսավոր արարողությունը տեղի է ունեցել 1920 թ. հունվարի 31-ին Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), իսկ դասերի մեկնարկը տեղի է անվանի հայագետ Ստեփան Մալխասյանցի դասախոսությամբ: Նույն թվականի դեկտեմբերին բուհը վերակազմվել և վերանվանվել է Երևանի ժողովրդական համալսարան, իսկ 1923 թ. ստացել է լեռնական համալսարանի կարգավիճակ:

Երևանի լեռնական համալսարանում դասախոսել են հայ նշանավոր գիտնականներ Հ. Մանանդյանը, Մ. Աբեղյանը, Հ. Աճառյանը, Լեոն, Գ. Ղափանցյանը և այլք:

Անվանական արժեք	1000 դրամ
Մետաղբ/հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուժ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	500 հաս

Հայաստանի մայր բուհում այսօր մասնագիտացում են հազարավոր ուսանողներ, իրականացվում են ժամանակակից գիտության սարքեր ոլորտներին առնչվող հիմնարար և կիրառական հետազոտություններ, հրապարակվում գիտական լրագրերականներ:

Վարդան Մախոխյան Ծննդյան 150-ամյակ

Թեևս՝ Անվանի անհասներ

Կերպարվեստ

Դիմերես՝ Վարդան Մախոխյանի «Կապույտ կղզու ափերը» կտավից դրվագ:
Դարձերես՝ Վարդան Մախոխյանի «Անհանգիստ ծովը. Ափ» կտավից դրվագ:

Էսթիլների հեղինակն է Լուսինե Լալայանը:
Հասվել է Լիսվալի դրամահասարանում:
Շրջանառության մեջ է դրվել 31.05.2019 թ.:

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱԽՈՒՅԱՆԸ (1869-1937 թթ.)
աճխարհահռչակ հայ ծովանկարիչ է:

Ծնվել է Տրադիզոնում (Արևմտյան Հայաստան):
Սովորել է Բեռլինի գեղարվեստի ակադեմիայում,
այնուհետև ուսումը շարունակել Հոփհաննես Այվա-
զովսկու արվեստանոցում: 1904 թ. դարձել է Բեռլինի
Արվեստագետների միության անդամ: Ստեղծա-
գործել է Տրադիզոնում, Բեռլինում, Լոնդոնում, իսկ
Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո
հաստատվել է Նիսում:

Մախոխյանը վրձնել է ծովային ռեալիզմի և
բնանկարների («Տրադիզոնի վանքը», «Հուզված ծո-
վը վերջալույսին», «Ալիֆ»), որոնք աչքի են ընկնում
գունային նուրբ երանգներով և իրականության խոր
զգացողությամբ:

Մախոխյանի կսավները ցուցադրվել են Կահիրե-
ում, Ալեքսանդրիայում, Մյունխենում, Դյուսել-
դորֆում, Բեռլինում, Նիսում, Լոնդոնում, Մարսե-

Անհանգիստ ծովը. Ափ

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը/հարգը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարթ
Տղաբանակը	500 հաս

Ծովը վերջալույսին

լում, Փարիզում: Նկարչի գործերը պահվում են Հա-
յաստանի ազգային թանկարժեքային, Մայր Աթոռ
Սուրբ Էջմիածնի, Նիսի գեղարվեստի, Կառուսասի
Մ. Զյուռլյոնիսի անվան, Վենետիկի Մխիթարյան
միաբանության քանդաքաններում և մասնավոր
հավաքածուներում: 1925 թ. Ֆրանսիայում Վարդան
Մախոխյանը արժանացել է Պատվո լեգեոնի շքա-
նշանի:

Ծովակալ Իսակով

Ծննդյան 125-ամյակ

Թեևս՝ Անվանի անհասներ

Հայ գորավարներ

Դիմերես՝ Ծովակալ Իսակովի անվան հաճանավի, ծովակալի ուսադրի
ասդի, նավի ու խարսխի լուսկերներ:
Դարձերես՝ Ծովակալ Իսակովի դիմադասկերը և նավագնացի դաւոյնի
ու գրեերի լուսկերներ:

Էսփիգների հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:
Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:
Շրջանառոյթյան մեջ է դրվել 22.08.2019 թ.:

ԾՈՎԱԿԱԼ ԻՍԱԿՈՎԸ (Հովհաննես Տեր-Իսահակյան, 1894-1967 թթ.) անվանի հայ զինհրամանատար է, Խորհրդային Միության նավաստրմի ծովակալ (1955 թ.), ԽՄ հերոս (1965 թ.):

1913 թ. ավարտել է Թիֆլիսի ռեալական ուսումնարանը, 1917-ին՝ Պետրոգրադի զարդեմարինյան, 1928-ին՝ Լենինգրադի ռազմածովային ակադեմիայի բարձրագույն հրամկազմի կասարելագործման դասընթացները: Կյանքի մեծ մասը Իսակովը նվիրել է ծառայությանը նավաստրմում, ուր զբաղեցրել է բարձր դասեր: 1932 թ-ից դասավանդել է Ռազմածովային ակադեմիայում, իսկ 1938-1939 թթ. զբաղեցրել է դեղի դասը: Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին մեծագույն ներդրում է ունեցել Սևծովյան և Բալթիական նավաստրմերի մարտա-

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը/հարգը	արծաթ 925 ^o
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Ուրակը	դրուֆ
Դրամաշուրթը	ասամնավոր
Տղաբանակը	500 հաս

կան գործողությունների լույսնների մշակման գործում:

Ռազմածովային գործին զուգընթաց, Իսակովը զբաղվել է ռազմատասական և ռազմասեսական հարցերով, մասնակցել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի պատմության փաստաթղթերի ժողովածուների կազմմանն ու խմբագրմանը, ռազմածովային ուժերի մարտական կանոնագրերի մշակմանը: 1947 թ. նշանակվել է եռախասոր «Ծովային ասլախ» խմբագրական կոլեգիայի նախագահ:

Ռուսաստանի Դաշնության ռազմածովային ուժերում ծովակալ Իսակովի անունով կա հաժանավ, Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության ֆաղաբներում՝ փողոցներ:

ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ 5 ՏԱՐԻՆ

Թեևս՝ Հայաստանը և
միջազգային հանրությունը

Դիմենք՝

ՀՀ զինանշանը և ԵԱՏՄ անդամ լիցենզիաների փոխարինումը
համադասասխանող առաջադասների ու աստղերի դասերներ:

Դարձենք՝

ԵԱՏՄ լիցենզիաները և ԵԱՏՄ անդամ լիցենզիաների
դրոշմների ոճավորված լիցենզիաներ:

Էսթիմների հեղինակն է Էդուարդ Կուրդիյանը:

Հասվել է Նիդեռլանդների արհայական դրամահասարակում:

Շրջանառության մեջ է դրվել 12.09.2019 թ.:

Եվրասիական ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ միության (ԵԱՏՄ) մասին տվյալները ուժի մեջ է մտել 2015 թ. հունվարի 1-ին: ԵԱՏՄ անդամություններն են՝ Հայաստանի Հանրապետությունը, Բելառուսի Հանրապետությունը, Ղազախստանի Հանրապետությունը, Ղրղզստանի Հանրապետությունը և Ռուսաստանի Դաշնությունը:

Հոբելյանական 2019 թվականը նշանավորվում է ԵԱՏՄ մասին տվյալների ստորագրման 5-ամյա և Եվրասիական ինտեգրման գաղափարի սկզբնավորման 25-ամյա տարեդարձերով: Այդ ժամանակահատվածում ԵԱՏՄ գործունեությունը կարգավորող մարմինների կողմից արձանագրվել են ԵԱՏՄ հաջողությունները ազգային տնտեսությունների արդիականացման ու համակարգված ֆաղափականության իրականացման ոլորտներում, ինչպես նաև նախանշվել են միջդեպարտամենտ փոխգործողության հեռանկարները:

Բարձրագույն Եվրասիական տնտեսական խորհրդի 2019 թ. հերթական նիստը հյուրընկալող երկիրը Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետադր/հարգը	արժաք 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	38,61 մմ
Ուսկը	դրոֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղափանկը	500 հաս

5 տարի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 100-ԱՄՅԱԿ

Թեմա՝ Մշակույթ

*Պիտքություն,
գրականություն*

Դիմերես՝

նմուցներ ՀՊԹ հավաքածուից՝ «Խմբաբանդակ՝ մարտականով» (Ք.ա. XV-XIV դդ., Լոռի բերդ, բրոնզ, № 2728-12), «Քարայծի արձանիկ» (Ք.ա. XIII-XII դդ., Արփիկ, բրոնզ, № 2173-553), «Քառանիվ կառք» (Ք.ա. XV-XIV դդ., Լճաժեն, փայտ, № 2009-609), «Կապվե ոսկաման» (Ք.ա. XXXVI դ., Արենի-1 ֆառանգավայրի համալիր, սեղամաս 3, Պղնձաբաքի դար, № 3194), «Զարդաքիթեղ առյուծի դասկերով» (Ք.ա. VII դ., Կարմիր բլուր, բրոնզ, № 2783-193):

Դարձերես՝

ՀՊԹ ժենիլ (Ճարտարապետներ՝ Մարկ Գրիգորյան, Էդուարդ Սարադյան) և դասկերանիչը, հայկական զարդանախ:

Էսփիզների հեղինակն է Էդուարդ Կուրդինյանը:

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

Շրջանառության մեջ է դրվել 19.09.2019 թ.:

Հայաստանի տասնության թանգարանը (ՀՊԹ) հիմնադրվել է Հայաստանի առաջին Հանրապետության տառլամենսի 9.09.1919 թ. 439 օրենքով՝ կազմավորվելով Կովկասի հայոց ազգագրական ընկերության, Նոր Նախիջևանի հայկական հնությունների թանգարանների, Անիի Հնադարանի, Վաղարշապատի Մասենադարանի հավաքածուների հիման վրա: Թանգարանի առաջին սֆորենը հայսնի ազգագրագետ Երվանդ Լալայանն է:

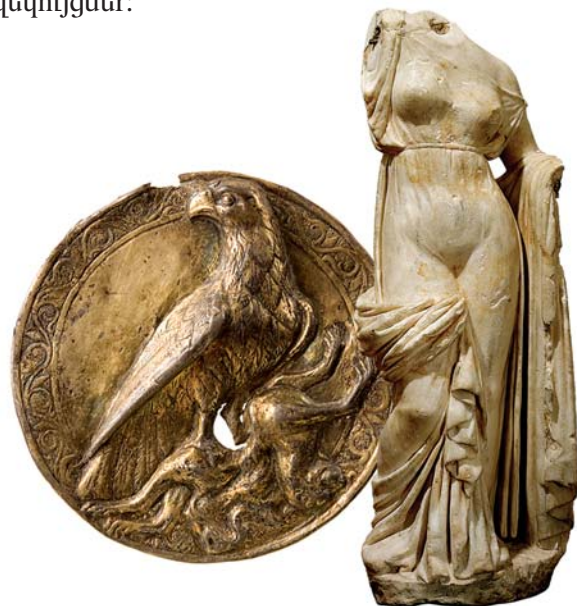
Թանգարանի առաքելությունը Հայաստանի և հայ ժողովրդի տասնությունն ու մշակույթը ներկայացնող թանգարանային առարկաների և հավաքածուների տահտանումը, համարումը, ուսումնասիրումը և հանրահռչակումն է:

Շուրջ 400 000 առարկայից բաղկացած ազգային հավաքածուն ներկայացված է հնագիտության, ազգագրության, դրամագիտության և վավերագրերի բաժիններով և սալիս է Հայաստանի մշակույթի և

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը/հարգը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրթը	ասամնավոր
Տղամանակը	500 հաս

տասնության ամբողջական տասկերը նախատասմական ժամանակներից մինչև մեր օրերը:

1948 թվականից ՀՊԹ-ն հրասարակում է հայկական ճարտարապետությանը, հնագիտությանը, ազգագրությանը, տասնությանը նվիրված գիտական աշխատություններ, հնագիտական տեղումների զեկույցներ:

Կոմիտաս

Ծննդյան 150-ամյակ

Թեևս՝ Անվանի անհասներ

Երաժշտություն

Դիմերես՝

Կոմիտաս Վարդապետի գծանկարները, հասվածներ «Ազգային օրհներգ» առաջին տղապի երգից (1891 թ.)՝ հայկական և եվրոպական նոսագրությամբ:

Դարձերես՝

Կոմիտաս Վարդապետի դիմադրակները, Վարդապետի հոգևոր ձեռնարանի լեզվի (Ճարտարապետ՝ Հ. Արզախյան) ուղղագրից, կոմիտեի, հայկական և եվրոպական նոսաների ռժաբորդադրակներ:

Եսթիգների հեղինակներն են Վարդան Վարդանյանը (դիմերես) և

Էդուարդ Կուրդիյանը (դարձերես):

Հասվել է Լիսվալի դրամահասարանում:

Շրջանառության մեջ է դրվել 26.09.2019 թ.:

ԿՈՍԻՏԱՍԸ (Սողոմոն Սողոմոնյան, 1869-1935 թթ.) աշխարհահռչակ հայ կոմպոզիտոր է, երաժեշագետ, երգիչ և խմբավար, հայկական կոմպոզիտորական դպրոցի հիմնադիր:

Սովորել է Էջմիածնի Գևորգյան հոգևոր ձեռնարանում: 1895 թ. ձեռնադրվել է վարդապետ, որից հետո ուսումը շարունակել է Բեռլինում՝ համալսարանում և Ռ. Շնիդթի մասնավոր կոնսերվատորիայում: 1899 թ. վերադարձել է Էջմիածին, ուսումնասիրել է հայ նոսագրությունն ու հոգևոր երաժեշտությունը, ժողովրդական երգեր հավաքել: 1910 թ. սեղափոխվելով Կ. Պոլիս՝ ստեղծել է երգչախումբ, բազմաթիվ համերգներ փել: Հայ ժողովրդական և հոգևոր երգերի իր մշակումները ներկայացրել է աշխարհի տարբեր փառափներում: Ժամանակի մամուլում նշվել է Կո-

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեծադր/հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Ուրակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	առանձնավոր
Տղաբանակը	500 հաս

միաստի արվեստի մշակակությունը ոչ միայն հայերի, այլև Արևելքի այլ ժողովուրդների երաժեշտության զարգացման գործում:

1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը ընդհատեց Կոմիտասի բեղմնավոր գործունեությունը. անցնելով Եդեռնի սարսափներով և վերադառնալով անմարդկային ճառագայթներին ու մղձավանջը՝ նա կորցրեց մասվոր հավասարակշռությունը և մինչև կյանքի վերջը չաղափինվեց:

Կոմիտասի ստեղծագործությունները բազմաժանր են և երևան են բերում հայ մեղեդու գեղեցկությունն ու ինքնատիպությունը: Կոմիտասի երաժեշտական ժառանգությունը դասամշակութային խոշոր հայտնագործություն է:

Կոմիտասի անունով են կոչվում Երևանի դեպարտման կոնսերվատորիան, Հայաստանի դեպարտման լարային ֆառչակը, Կամերային երաժեշտության տունը, երաժեշտական դպրոց Ստեփանակերտում և այլն: Կոմիտասի արձաններ են կանգնեցված Երևանում, Էջմիածնում, Փարիզում և այլուր:

ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԸՆԶԱՌՅՈՒԾԻ ՏԱՐԻ

Թեևս՝ Բնություն

Կենդանական աշխարհ

- Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը և «Խոսրովի անտառ» ՊԵՏԱԿԱՆ արգելոցի համայնադասկերը:
- Դարձերես՝ կովկասյան ընձառյուծի դասկերը «Խոսրովի անտառ» ՊԵՏԱԿԱՆ արգելոցի ֆոնին (լուսանկարն արվել է Վայքի բնության և մշակութային արժեքների դափնյադաշտի հիմնադրամի կողմից) և «Panthera Pardus Ciscaucasica» գրառումը:

Էսֆիզների հեղինակն է Արամ Ուռուսյանը:
Հասվել է Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանում:
Շրջանառության մեջ է դրվել 02.10.2019 թ.:

2019 թվականը ՀՀ Կառավարությունը հռչակել է կովկասյան ընձառյուծի տարի: Այս նախաձեռնության օջառակներում իրականացվող միջոցառումները նպաստում են անհետացման եզրին զգնվող կենդանիների մասին ժողովրդական լայն լուսաբանմանը, ինչպես նաև բնության պահպանության և էկոստիզիսի զարգացման ընդհանուր հասարակության իրազեկման ասիճանի բարձրացմանը:

Ամվանական արժեք	1000 դրամ
Մեծադր/հարզը	արժաք 925°
Քառը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Ուրակը	դրոմ
Դրամառնրը	ասամնավոր
Տղաբանակը	700 հաս

Կովկասյան ընձառյուծը (*Panthera Pardus Ciscaucasica*) ինչպես աշխարհում, այնպես էլ Հայաստանում ամենավաճված կենդանատեսակներից է: Ներկայումս կովկասյան ընձառյուծը գրանցված է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքում և Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում:

Հայաստանում ընձառյուծը բնակվում է «Խոսրովի անտառ» ղեկական արգելոցի կենտրոնական և արևելյան հասվածներից մինչև Գեղամա, Զանգեզուրի, Վայոց ձորի, Բարգուշաի և Մեղրու լեռնաշղթաներն ընդգրկող տարածքներում:

2002 թ-ից իրականացվում է ընձառյուծի պահպանության ծրագիրը, իսկ «Խոսրովի անտառ» ղեկական արգելոցում ղեկավարված ֆոտոթակարդները 2018 թ. զարմանը առաջին անգամ նկարահանել են կովկասյան ընձառյուծ, որը վերադարձել է արգելոցի իր մշակական աղբյուրավայրը:

Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների շարքերը և թողարկման տարեթվերը

(1994 - 2019)

ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պետականության դրամություն

Արցախ	(արժաք, 1994 թ.)
Ազգային ժողովի ընկեր	(արժաք, 1995 թ.)
Արևելյան թագավորություն	(արժաք, 1995 թ.)
Արևելյան թագավորություն	(արժաք, 1995 թ.)
Բագրատունյաց թագավորություն	(արժաք, 1995 թ.)
Կիլիկյան թագավորություն	(արժաք, 1995 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 10-ամյակ (1991-2001)	(արժաք, 2001 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 15-ամյակ (1991-2006)	(արժաք, 2006 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 20-ամյակ (1991-2011)	(արժաք, 2011 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991-2016)	(արժաք, 2016 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ/ռուս. (արժաք, 2016 թ.) (1991-2016)	
Հայաստանի առաջին Հանրապետության 100-ամյակ (1918-2018)	(արժաք, 2018 թ.)

Հայաստանի զինված ուժեր

Սարդարապատ	(արժաք, 1994 թ.)
Հայաստանի զինված ուժեր	(նսկի/արժաք, 2005 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 15-ամյակ	(նսկի, 2007 թ.)
Շուշիի ազատագրման 15-ամյակ	(նսկի, 2007 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 20-ամյակ	(նսկի/արժաք, 2012 թ.)
Շուշիի ազատագրման 20-ամյակ	(նսկի, 2012 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 25-ամյակ	(նսկի/արժաք, 2017 թ.)
Շուշիի ազատագրման 25-ամյակ	(նսկի, 2017 թ.)
Սարդարապատի հերոսամարտի 100-ամյակ	(արժաք, 2018 թ.)

Հայկական դրամներ

Ճախարակ	(արժաք, 1994 թ.)
Ազգային դրամի 5 սարին	(արժաք, 1998 թ.)
Ազգային դրամի 15 սարին	(արժաք, 2008 թ.)
Ազգային դրամի 20 սարին	(արժաք, 2013 թ.)
Ազգային դրամի 25 սարին	(արժաք, 2018 թ.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՎ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄԱԿ-50	(արժաթ, 1995 թ.)
Հայաստան-Սփյուռք համաժողով	(արժաթ, 1999 թ.)
Նոր հազարամյակ	(արժաթ, 2000 թ.)
Հայաստանը Եվրասիական անդամ	(արժաթ, 2001 թ.)
Միջազգային բենոային սարի	(արժաթ, 2006 թ.)
ՀԱՊ-20 և ՀԱՊԿ-10	(արժաթ, 2012 թ.)
Եվրասիական ճնշաստան միություն	(արժաթ, 2015 թ.)
ՀԱՊ-25 և ՀԱՊԿ-15	(արժաթ, 2017 թ.)
Հայաստանի ԱՄՀ/ՀԲ անդամակցության հոբելյան	(արժաթ, 2017 թ.)
Եվրասիական ճնշաստան միության 5 սարին	(արժաթ, 2019 թ.)

ԱՆՎԱՆԻ ԱՆՀԱՏՆԵՐ

Հայ գորավարներ

Մարալ Բադրամյան-100	(արժաթ, 1997 թ.)
Գարեգին Նժդեհ	(նսկեգոծ արժաթ/արժաթ, 2001 թ.)
Մարալ Բաբաջանյան-100	(արժաթ, 2006 թ.)
Անդրանիկ Օզանյան-150	(արժաթ, 2015 թ.)
Վարդան Մամիկոնյան-1625	(նսկի, 2016 թ.)
Վարդան Մամիկոնյան	(նսկի, 2016 թ.)
Ծովակալ Իսակով-125	(արժաթ, 2019 թ.)

Պէտական և հասարակական գործիչներ

Տիգրան Մեծ	(նսկի, 1999 թ.)
Տիգրան Մեծ	(նսկի, 2003 թ.)
Վռամբաղդոս արքայ	(արժաթ, 2005 թ.)
Ալեքսանդր Մանթաբայան-175	(նսկի, 2017 թ.)
Գալուստ Գյուլբենկյան-150	(նսկի, 2019 թ.)

Գիտություն

Անանիա Շիրակացի-1400	(արժաթ, 2005 թ.)
Արսեն Միկոյան-100	(արժաթ, 2005 թ.)
Վիկտոր Համբարձումյան-100	(արժաթ, 2008 թ.)
Մովսէս Խորենացի-1600	(արժաթ, 2010 թ.)
Լեո-150	(արժաթ, 2010 թ.)
Հովսէփ Օրբելի-125	(արժաթ, 2012 թ.)
Բենիամին Մարգարյան-100	(արժաթ, 2013 թ.)
Ոսկան Երևանցի-400	(արժաթ, 2014 թ.)

Գրականություն

Պուլկին-200	(արժաթ, 1999 թ.)
Վիլյամ Սարգսյան-100	(նսկի, 2008 թ.)
Խաչատուր Աբովյան-200	(նսկի, 2009 թ.)
Բաֆֆի-175	(նսկի, 2010 թ.)
Վահան Տեղյան-125	(նսկի, 2010 թ.)
Միսաք Մեծաբեկ-125	(նսկի, 2011 թ.)
Հովհաննէս Շիրազ-100	(նսկի, 2014 թ.)
Հովհաննէս Թումանյան-150	(նսկի, 2019 թ.)

Կերպարվեստ

Արեիլ Գորկի-100	(նսկի, 2004 թ.)
Մարտիրոս Մարյան-125	(նսկի, 2005 թ.)
Հակոբ Գյուրջյան-125	(նսկի, 2006 թ.)
Հովհաննես Այվազովսկի	(արձաք, 2006 թ.)
Ժան Գառզու-100	(նսկի, 2007 թ.)
Վարդգես Սուրենյանց-150	(արձաք, 2010 թ.)
Թեոդոր Աֆսենսովիչ	(արձաք, 2010 թ.)
Թորոս Ռոպին-800	(նսկի, 2011 թ.)
Ստեփան Աղաջանյան-150	(արձաք, 2013 թ.)
Արա Բեֆարյան-100	(արձաք, 2013 թ.)
Էդուարդ Խաթեկյան-100	(արձաք, 2014 թ.)
Փանոս Թերլեմեզյան-150	(արձաք, 2015 թ.)
Արսակ Ֆերվաձյան-150	(արձաք, 2016 թ.)
Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիքյան-125	(արձաք, 2016 թ.)
Հովհաննես Այվազովսկի-200	(նսկի, 2017 թ.)
Հովհաննես Զարդարյան-100	(արձաք, 2018 թ.)
Վարդան Մախոխյան-150	(արձաք, 2019 թ.)

Երաժշտություն

Արամ Խաչատրյան-100	(նսկի/արձաք 2002 թ.)
Կոմիտաս	(նսկի, 2006 թ.)
Սայաթ-Նովա-300	(նսկի, 2012 թ.)
Կոմիտաս-150	(արձաք, 2019 թ.)

Կինո, թատրոն, կրկես

Լեոնիդ Ենգիբարյան-75	(արձաք, 2010 թ.)
Սերգեյ Փարաջանով	(արձաք, 2012 թ.)
Վահրամ Փափազյան-125	(նսկի, 2013 թ.)
Համո Բեկնազարյան-125	(արձաք, 2017 թ.)

Սյուրս

Տիգրան Պետրոսյան-70	(արձաք, 1999 թ.)
Ֆոսթոլի արքաները	(արձաք, 2008-20011 թթ.)
Պելե, Էյսեբիո, Լև Յաչին, Ֆրանց Բեկենբաուեր, Զբիգնև Բոնեկ, Մարիո Կեմպես, Յոհան Կրոյթ, Միշել Պլասինի	

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Գիտություն, գրականություն

Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ	(նսկի, 2002 թ.)
«Մասյան ողբերգության» լոտեմի 1000-ամյակ	(արձաք, 2002 թ.)
Մասենադարան-50	(արձաք, 2007 թ.)
Մխիթար Գոչի «Գիրք Դասասանի» 825-ամյակ	(արձաք, 2009 թ.)
Գլաձորի համալսարանի 725-ամյակ	(արձաք, 2009 թ.)
Հայ գրքի տղազրության 500-ամյակ	(արձաք, 2012 թ.)
Հայկական այբուբենի ծառեր, 39 ծառակի (նսկի/արձաք, 2013 թ.)	
Լազարյան ձեմարանի հիմնադրման 200-ամյակ	(արձաք, 2015 թ.)
Հայաստանի դասնության թանգարանի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2019 թ.)
Երևանի լեռնական համալսարանի հիմնադրման 100-ամյակ	(արձաք, 2019 թ.)

Արվեստ

Օդերայի և բալետի թատրոնի հիմնադրման 75-ամյակ (արձաթ, 2008 թ.)	
Զապ (արձաթ, 2010 թ.)	
Հայկական գորգ (նսկեզօծ արձաթ/արձաթ, 2018 թ.)	
Վիսապատրիկ, Արևագորգ, Արծվագորգ, Խորանագորգ, Խաչադրան գորգ, Մեղվաբուն գորգ, Կենաց ծառ գորգ, Վահանակիր գորգ, Որոտան գորգ, Պռուսպերդ գորգ	
Աբխազի կերամիկան (արձաթ, 2018 թ.)	
Հայկական կերամիկա, Ռուսական կերամիկա, Հունական կերամիկա, Չինական կերամիկա, Իրանական կերամիկա	

ԿՐՈՆ

Դիցաբանություն

Սասունցի Դավիթ (արձաթ, 1994 թ.)	
Անահիտ Ասվածուհի (նսկի, 1997 թ.)	
Հայկ Նահապետ (նսկի, 2007 թ.)	

Քրիստոնեություն

Նոյի վայրէջքը Արարատի (նսկի, 1999 թ.)	
Սահակ Ա Պարթև (արձաթ, 2005 թ.)	
XX դարի հայոց կաթողիկոսներ (նսկի, 2008 թ.)	
Սուրբ Սարգիս զորավար (նսկի, 2009 թ.)	
Ավետարանի տեսարանները հայ մանրանկարչությունում (արձաթ, 2010 թ.)	
Ավետում, Մոգերի երկրպագությունը, Մոսի Երուսաղեմ, Համբարձում	
Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 200-ամյակ (արձաթ, 2011 թ.)	
Նոյյան ցամաք (7,77 / 15,55 / 31,1 գ) (արձաթ, 2012 թ.)	
Նոյյան ցամաք (1 / 7,78 / 15,55 / 31,1 գ) (նսկի, 2017 թ.)	
Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 300-ամյակ (արձաթ, 2017 թ.)	

Կրոնական հուշարձաններ

Գառնի (արձաթ, 1994 թ.)	
Սբ. Էջմիածին (նսկի/արձաթ, 1998 թ.)	
Անի (նսկի/արձաթ, 1998 թ.)	
Հաղթաս (արձաթ, 1998 թ.)	
Աղթամար (նսկի/արձաթ, 1999 թ.)	
Գանձասարի վանք (արձաթ, 2004 թ.)	
Հայաստանի խաչքարերը (արձաթ, 2011 թ.)	
Գնդեվանք, Գոռավանք, Կեչառիս, Սանահին, Էջմիածին, Նորավանք (արձաթ, 2012 թ.)	
Հայկական վանքեր և եկեղեցիներ (արձաթ, 2012 թ.)	
Սբ. Էջմիածին Մայր սաճար, Նորավանք, Գնդեվանք, Սանահին, Գոռավանք, Կեչառիսի վանք	

Էջմիածնի գանձերը

Սուրբ Գեղարդ	(արժաք, 2013 թ.)
Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Աջը	(արժաք, 2014 թ.)
Սրբալույս Մյուռնի կաթսա	(արժաք, 2014 թ.)
Խոսակերաց Սուրբ Նեան	(արժաք, 2016 թ.)
Սուրբ Հովհաննես Մկրչի մասունքով խաչ	(արժաք, 2016 թ.)
Սուրբ Գևորգի մասունքով խաչ	(արժաք, 2016 թ.)

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Երկրաբարժի 10-ամյա սարելից	(արժաք, 1998 թ.)
Պետքանկի 110-ամյակ	(արժաք, 2003 թ.)
ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 10-ամյակ	(նսկի 2008 թ.)
Անի-1050	(նսկի, 2011 թ.)
Արճառ-2200	(նսկի, 2011 թ.)
Հայոց ցեղասպանության 100-րդ սարելից	(արժաք, 2015 թ.)
ՀՀ սահմանադրական դատարանի 20-ամյակ	(արժաք, 2015 թ.)
Երևան-2800	(արժաք, 2018 թ.)

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բուսական աշխարհ

Ծիրան	(արժաք, 1994 թ.)
Հայկական խաղող	(արժաք, 2007 թ.)
Ծաղիկների գեղեցկությունը	(արժաք, 2010-2011 թթ.)
Գալանձուս Արշուեսենյանի, Լվաճաղիկ Զանգեզուրի, Արսենի Հայաստանյան, Քրիստ Աղամի	
Նուռ	(նսկի, 2011 թ.)
Աշխարհի ամենահին ծառերը	(արժաք, 2014 թ.)
Միսոբաբենի սոսի, Հայրուրավոր ձիերի շագանակների, Հրեական կաղնի, Գեներալ Շերմանի ծառը	

Կենդանական աշխարհ

Կովկասյան ջրասամույր	(արժաք/դրամ-նիկել, 1997 թ.)
Հայկական ուրու	(արժաք/դրամ-նիկել, 1998 թ.)
Կովկասի կենդանական աշխարհ	(արժաք, 2006-2008 թթ.)
Լայնական ռզմի, Անդրկովկասյան գործ աջ, Կովկասյան անասունակառու, Միջերկրածովյան կրիա, Առաջավորասիական ընձառյուծ, Լայնաբիթ բաղ, Իբխան, Հայկական իժ, Բեզարյան այծ, Հայկական մուֆլոն, Անդրկովկասյան սակիրյան կորագլուխ, Կովկասյան քաղցր բվիկ	
Կովկասյան ընձառյուծի սարի	(արժաք, 2019 թ.)

Բնության հուշարձաններ

Աշխարհի լաբիրինթոսները	(արժաք, 2016-2017 թթ.)
Բոսոնի լաբիրինթոսը, Վաալսի լաբիրինթոսը, Բարսելոնայի լաբիրինթոսը, Մագոնեի լաբիրինթոսը	

ՄՊՈՐՏ

Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա (արժաք, 1996 թ.)

Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա (արժաք/դրամ-նիկել, 1996 թ.)

XVIII ձմեռային օլիմպիական խաղեր (արժաք, 1998 թ.)

1998 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն (արժաք, 1998 թ.)

Առաջին համահայկական խաղեր (արժաք, 1999 թ.)

2006 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն (արժաք, 2004 թ.)

Շախմատի 37-րդ օլիմպիադա (նսկի, 2006 թ.)

Մենամարտի արվեստը (արժաք, 2011-2012 թթ.)

Ջյուդո, Ուեու, Կարատե, Կոխ

2014 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն (արժաք, 2014 թ.)

2018 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն (արժաք, 2018 թ.)

ԽՈՐՀՐԴԱՆՇԱՆՆԵՐ

Կենդանակերողի նշանները

(արժաք, 2007-2008 թթ./ նսկի, 2008-2009 թթ.)

Խոյ, Ցուլ, Երկվորյակներ, Խեցգետին,
Առյուծ, Կույս, Կեռնի, Կարիճ, Աղեղնավոր,
Այծեղջյուր, Ջրհոս, Ջկներ

2020 թվականի Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների թողարկման ծրագիրը

Հրաչյա Ներսիսյան-125

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մեսաղը/հարզը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	300 հաւ

Խրիմյան Հայրիկ-200

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեսաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	500 հաւ

Ժանսեմ-100

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մեսաղը/հարզը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	300 հաւ

Պնորգ Չալոյւ-150

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեսաղը/հարզը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Տղաբանակը	500 հաւ

Ժանսեն-100

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մեխաղը/հարգը	արձաք 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարք
Տոյաբանակը	500 հաւս

Անրի Վեռնոյ-100

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մեխաղը/հարգը	արձաք 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարք
Տոյաբանակը	500 հաւս

Եդիսե Թադևոսյան-150

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մեխաղը/հարգը	արձաք 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	հարք
Տոյաբանակը	500 հաւս

Հայրենական մեծ դաւերազմում սարած
հաղթանակի 75-ամյակ

Անվանական արժեքը	75 դրամ
Մեխաղը/հարգը	արձաք 925°
Քաշը	67,2 գ
Տրամազիծը	50,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	աւամնաւոր
Տոյաբանակը	500 հաւս

Դրամահասարաններ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը 2019 թվականին համագործակցել է Լիսվալյի դրամահասարանի և Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանի հետ: Բացի «Եվրասիական սննդական միության 5 սարին» և «Կովկասյան ընձառյուծի սարի» արժաթե հուշադրամներից, որոնց հասումն իրականացվել է Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանում, մնացած բոլոր հուշադրամները հասվել են Լիսվալյի դրամահասարանում:

Լիսվայի դրամահասարան

Լիսվայի դրամահասարանը դառնում է 1990 թ. դեկտեմբերի 10-ին, Վիլնյուսում: Նախնական ժամանակում դրամահասարանը հասնում էր միայն ժամանառու մեծադարձներ, իսկ 1993 թ-ից սկսել է հասել նաև հուշատարածներ: Լիսվայի դրամահասարանը հիմնականում համագործակցում է այն երկրների կենտրոնական բանկերի հետ, որոնք չունեն իրենց դրամահասարանը (Հայաստան, Բելառուս, Լատվիա, Էստոնիա, Սլովենիա և այլն): Իր արտադրանքի բարձր որակի և ժամանակակից և նորարարություններ մեծադարձ կիրառելու շնորհիվ այսօր Լիսվայի դրամահասարանը դրամագիտական արժեքների արտադրության ժամանակում համարվում է առաջատարներից մեկը: 2020 թ. Բեռլինում կայացած World Money Fair-ի ժամանակում ստացած մրցանակները դրա վառ ապացույցն են:

ՀՀ կենտրոնական բանկի հետ Լիսվայի դրամահասարանը համագործակցում է 2001 թ-ից: Այսօր հասվել են ՀՀ կենտրոնական բանկի 2014-2019 թթ. հուշատարածների թողարկման ծրագրերով նախատեսված բազմաթիվ հուշատարածներ, այդ թվում՝ «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկից», «Աբխազի լաբիրինթոսները», «Ազգային դրամի 25 տարին», «Հայկական գորգ», «Երևան-2800» հուշատարածները և այլն:

Նիդեռլանդների

արքայական դրամահասարան

Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանի ակունքները սկիզբ են առնում 1567 թ. Ուսթիտս քաղաքում հիմնված դրամահասարանի գործունեությունից: 19-րդ դարի սկզբին այն վերանվանվում է Ազգային դրամահասարանի, իսկ 1999 թ-ից հայտնի է իր ներկա անվանումով: Դրամահասարանը հաջողությամբ կիրառում է մի շարք արտադրված ժամանակակից հնարքներ. մեծադարձի դիզայն անկյան փոփոխության դեղմում դասերի փոփոխականության, ֆոնո-դասերի հասման և այլ ժամանակակիցներ: Այդ եղանակները հաջողությամբ կիրառվել են ազգային դրամի 20-ամյակին նվիրված հայկական հուշատարածի հասման ընթացքում:

Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանի գործունեությունն ունի միջազգային մեծ նշանակություն. այն հաստատել է կայուն արտադրության հարաբերություններ բազմաթիվ երկրների հետ: Համագործակցությունը ՀՀ կենտրոնական բանկի հետ սկսվել է 1997 թ-ից՝ «Անահիտ Ասվածուի» ոսկե հիշատակային մեդալիոնի թողարկումով: Այդ ժամանակից առ այսօր Նիդեռլանդների դրամահասարանում հասվել են բազմաթիվ հայկական հուշատարածներ, որոնցից երեքը՝ «Մովսես Խորենացի-1600», «Արսալուս-2200» և «Հայ գրի տպագրության 500-ամյակ» հուշատարածները միջազգային մրցույթների մրցանակակիրներ են:

Միջազգային մրցույթ - 2019

ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2018 թ. թողարկված

«Երևան-2800» արծաթե հուշադրամը

Ռուսաստանի Դաշնությունում անցկացված «Դրամների համաստեղություն-2019»

13-րդ միջազգային մրցույթում զբաղեցրել է III սեղը

«Տարվա հուշադրամը» անվանակարգում:

«Դրամների համաստեղություն-2019» մրցույթին մասնակցելու հայտով դիմել են 33 կազմակերպություններ

22 երկրներից՝ ներկայացնելով 2018 թ. թողարկված ավելի քան 220 հուշադրամ:

Հուշադրամները գնահատվել են միջազգային ժյուրիի փնտրությամբ:

Հուշադրամի էսթիլի հեղինակն է Վարդան Վարդանյանը:

ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ մասնագիտությամբ ճարտարապետ է: Հայտնի է որդես ՀՀ նամականիշների և հուշադրամների դիզայներ: Նրա աշխատանքներից սկստնական շարժման 100-ամյակին նվիրված «Եվրոդա» նամականիշը 2009 թ. ճանաչվել է լավագույնը 50 եվրոական փոսային օղեհատների աշխատանքների մրցույթում: Ունի հուշադրամների բազմաթիվ դիզայներական աշխատանքներ: Հայ գրքի տպագրության 500-ամյակին նվիրված հուշադրամը 2013 թ. ճանաչվել է լավագույնը իսրայելական Վիչենցա ֆաղափում անցկացված 10-րդ միջազգային մրցույթում:

Ներքին մրցույթ - 2019

2020 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկը կազմակերպել է
«Տարվա լավագույն հուշատրամբ» անվանակարգով ներքին մրցույթ:
Մրցույթին ներկայացվել են ՀՀ կենսրոնական բանկի կողմից
2019 թ. թողարկված հուշատրամբներ:

ՀՀ կենսրոնական բանկի աշխատակիցները նախադասվությունը սվել են
«Հովհաննես Թումանյան-150» ոսկե հուշատրամբին (Էսփիզների հեղինակ՝ Վարդան Վարդանյան) և
«Կոմիտաս-150» արծաթե հուշատրամբին, որի Էսփիզների հեղինակներն են
Վարդան Վարդանյանը (դիմերես) և Էդուարդ Կուրդինյանը (դարձերես):

Բովանդակություն

Ուղերձ		2
Հուշադրամներ 2019		4
Անվանի անհասներ	Հովհաննես Թումանյան-150	6
Անվանի անհասներ	Գալուստ Գյուլբենկյան-150	8
Մշակույթ	Երևանի Պետական համալսարան-100	10
Անվանի անհասներ	Վարդան Մախոխյան-150	12
Անվանի անհասներ	Ծովակալ Իսակով-125	14
Հայաստանը և միջազգային հանրությունը	Եվրասիական ճեշտական միության 5 տարին	16
Մշակույթ	Հայաստանի Պատմության թանգարան-100	18
Անվանի անհասներ	Կոմիտաս-150	20
Բնություն	Կովկասյան ընձառյուծի տարի	22
Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների շարքերը և թողարկման տարեթվերը (1994-2019)		24
2020 թ. Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների թողարկման ծրագիրը		30
Դրամահաստարաններ		32
Միջազգային մրցույթ - 2019		34
Ներքին մրցույթ - 2019		35

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ
2019

ՀՀ կենտրոնական բանկի հրահարակություն

Կազմեցին՝ Նունե Տերյանը, Լուսինե Այվազյանը

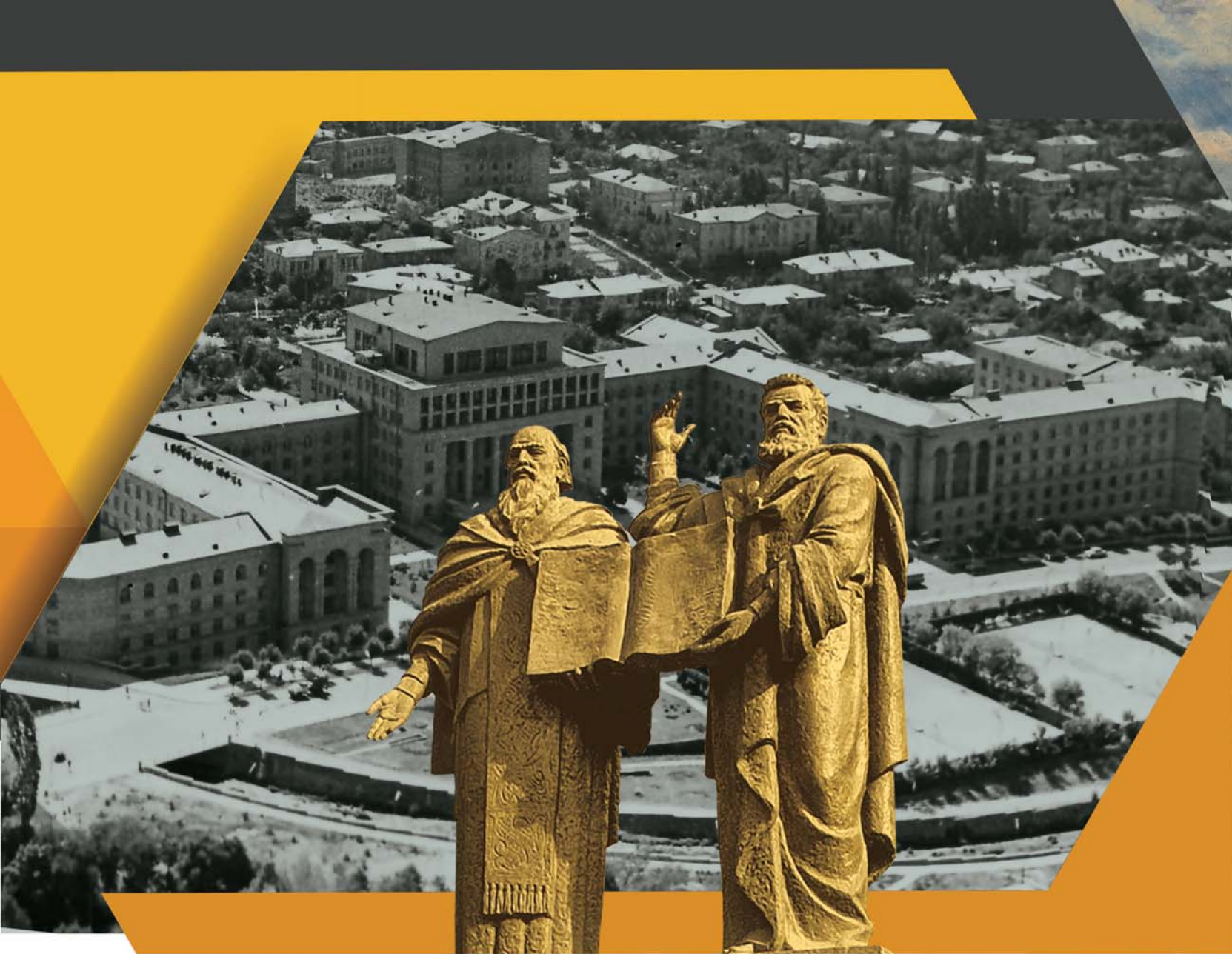
Խմբագիրներ՝ Հարություն Համբարձումյան,

Ռուզաննա Վարդանյան, Գոհար Հովհաննիսյան

Ջևադորումը՝ Արամ Ուռուսյանի

Տպաքանակը՝ 400

cba.am

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ